Záronyilatkozat

Az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége — az előző konferencia javaslatának megfelelően — 1985 augusztusában összehívta az V. Anyanyelvi Konferenciát. A konferencia résztvevői kegyelettel emlékeztek meg az előző konferencia óta elhunyt barátainkról, munkatársainkról, akik áldozatos tevékenységükkel nagymértékben hozzájárultak az anyanyelvi mozgalom keretében folyó munka nemzetközi méretű kiszélesítéséhez és elmélyítéséhez; így a Védnökség tagjai közül: Bácskai Jánosról (Ausztrália), Béládi Miklósról, Gosztonyi Jánosról, Hamza Andrásról (USA), Horváth Lászlóról (NSZK), Illyés Gyuláról, Kolossváry Béláról (USA), Merki Ferencről (Jugoszlávia) és Tölly Ernőről (Ausztria).

Helyeslésssel vette tudomásul a konferencia, hogy a Védnökség ez alkalommal is a Bárczi Géza Emlékérem adományozásával fejezte ki elismerését azoknak, akik az anyanyelvi mozgalomban folyamatosan kiemelkedő munkát végeztek.

A konferencia áttekintette és értékelte az utóbbi négy évben végzett munkát. Megállapította, hogy az anyanyelvi mozgalom ez alatt az idő alatt is jelentős eredményeket ért el a szórványmagyarság körében, a magyar nyelv és kultúra terjesztésében: külföldi és hazai bázisai megerősödtek, tevékenysége sokrétűbbé és céltudatosabbá vált, és egyre jobban igazodott a többnyire országonként is eltérő, sajátos körülményekhez.

Helyeslik a konferencia résztvevői, hogy az Anyanyelvi Konferencián a mozgalom tematikája tovább bővült, előadás hangzott el például a képzőművészetnek a magyarságismeret szolgálatába állítható szerepéről. Kívánatosnak és szükségesnek tartják, hogy ez a tematikai nyitottság és rugalmasság érvényesüljön az anyanyelvi mozgalomban a jövőben is.

Jelentős eredménynek tartják a konferencia résztvevői, hogy az anyanyelvi mozgalom alapeszméje az anyanyelvi mozgalom keretein kívül is erősödött és bővült, s az anyanyelvi mozgalomban szerzett tapasztalatokat jól lehetett hasznosítani más területek szakemberei (közgazdászok, orvosok, könyvtárosok, képzőművészek, mezőgazdászok, a szórványság kutatói stb.) szakmai-tudományos találkozóinak megszervezésében, és jelentős szerepük volt az anyanyelvi konferenciáknak az irodalmi kapcsolatok elmélyítésében. is.

Helyeselték a konferencia résztvevői, hogy a Védnökség több olyan kiadványt megjelentetett, amelyek jól felhasználhatók lesznek a szórványságban folyó magyar kulturális nevelésben, s örömmel fogadták azt a tájékoztatást, hogy 1986-ban megjelenik a nyugaton és tengerentúlon alkotó magyar írók prózai antológiája.

Megelégedéssel vették tudomásul, hogy az anyanyelvi mozgalom tevékenysége iránt a magyarországi közvélemény továbbra is kitüntető érdeklődést mutat, céljaival egyetért, azokat támogatja, és hogy az V. Anyanyelvi Konferencia tanácskozásainak mind a magyar napisajtó, mind a rádió és a televízió megkülönböztetett figyelmet szentelt.

Az V. Anyanyelvi Konferencia egyetértett a Védnökség legutóbbi ülésén az anyanyelvi konferencián részt vevők meghívásának új módjára hozott határozattal. Ez a határozat a konferencia szavazati joggal bíró résztvevőinek körét az alábbiak szerint jelölte ki: a Védnökségnek a konferencia által megválasztott tagjai; a szórványságban működő egyesületek, egyházak, csoportok és intézmények megbízott képviselői; valamint a Védnökség által meghívott kiemelkedő személyiségek. Ezzel az Anyanyelvi Konferencia új arculatot kapott, a mozgalom irányítását meghatározóan a mozgalomban részt vevő intézmények választott testülete látja el.

A konferencia megállapította, hogy a IV. Anyanyelvi Konferencia ajánlásainak többsége megvalósult.

- A Sárospataki Nyári Kollégiumban az oktatás, a tánccsoportvezetők, valamint a külföldi magyar nyelvoktatók nyári továbbképzése eredményesen folyt, sokrétűbbé vált.
- A balatoni nyelvtanító táborok résztvevőinek száma az utóbbi években csökkent. Ennek okait a konferencia elemezte.
- A magyar nyelv tanulására, a magyar kultúra megismerésére új lehetőségeket nyújt a kőszegi gimnázium angol-magyar nyelvű tagozata, illetve a Bajai Ifjúsági Tábor.
- Elkészültek a magyarul már nem vagy alig tudó gyermekek és fiatalok számára készülő tankönyvek próbafejezetei, ezeket a konferencia megvitatta.
- Korszerűsödtek a Sárospataki Nyári Kollégium oktatási anyagai, új számokkal bővült a „Néprajz mindenkinek" sorozat.
- Eredményesen folyt a néptánc- és más művészeti csoportok ellátása szakmai anyagokkal, tanácsokkal.
- A tervezett történelmi olvasókönyv nem készült el, de helyette szélesebb tematikával Magyar Tükör címmel megindul egy kiadványsorozat, amely áttekintést fog adni a magyar történelemről is.
- Több országban folyt a magyar nyelvoktatók helyi továbbképzése — esetenként magyarországi szakemberek részvételével.
- Örömmel vette tudomásul a konferencia, hogy a Védnökség kezdeményezésére, a Magyarok Világszövetsége közbenjárásával lehetővé vált, hogy nyugdíjas nagyszülők — nyugdíjuk folyósításának megszakítása nélkül — hosszabb időt tölthessenek külföldön, és a szórványságban élő unokáikat szüleik-nagyszüleik anyanyelvére oktassák, annak szeretetére és megbecsülésére neveljék.

- Megelégedéssel vette tudomásul a konferencia, hogy a magyarországi felsőfokú oktatási intézményekben egyre több magyar származású fiatal tanul. Helyesli, hogy a Védnökség ezt a folyamatot ösztöndíjakkal erősíti, és alkalmanként közös találkozási lehetőséget biztosít a Magyarországon tanuló fiatalok számára.

- Megállapította a konferencia, hogy a Védnökség tájékoztatója — a Nyelvünk és Kultúránk — tartalmában gazdagodott, szakmai-módszertani, kulturális ismeretterjesztő közleményei jól segítették az anyanyelvi mozgalom céljainak megvalósítását.

Az előző, IV. Anyanyelvi Konferencia zárónyilatkozata részletesen elemezte a szórványmagyarság körében végbement, az anyanyelvi mozgalom szempontjából is jelentős változásokat, és kijelölte az ebből következő leglényegesebb teendőket. Az V. Anyanyelvi Konferencia úgy látja, hogy az elmúlt négy év tapasztalatai igazolják: ez az elemzés helytálló volt, és helyesek voltak a kijelölt feladatok is.

Mindezek és a mostani tanácskozáson elhangzottak alapján a konferencia az alábbi javaslatokat ajánlja a Védnökség figyelmébe.

- Ahhoz, hogy az anyanyelvi mozgalom céljai a jövőben az eddiginél is szélesebb körben valósulhassanak meg, a konferencia igen kívánatosnak tartja, hogy a szórványmagyarság egyházai az eddiginél hatékonyabban vegyék, igénybe nyelvőrző és kultúraápoló tevékenységükben az anyanyelvi mozgalom adta lehetőségeket. A római katolikus egyház és lelkészei számára például ehhez új és szinte kimeríthetetlen lehetőségeket ad a magyar nyelvű liturgia. A konferencia javasolja a Védnökségnek, kérje ehhez a hazai egyházak hathatós segítségét.

Az Anyanyelvi Konferencia résztvevőinek és az anyanyelvi mozgalom minden hívének e téren végzett példamutató magatartása és a szavaknál sokkal meggyőzőbb munkálkodása hitelt adhat e nemes törekvéseknek.

- Az anyanyelvi mozgalom céljainak megvalósításában támaszkodjék a Védnökség az eddiginél jobban a szórványmagyarság egyesületeire. A szórványságban ugyanis az egyesületek és az egyházak a legjelentősebb letéteményesei a magyar nyelv és kultúra megőrzésének, ápolásának.

- Fontosnak tartja a konferencia, hogy az egyesületi munkában szerzett gazdag módszertani tapasztalatokat a közösségek vezetői rendszeresen kicseréljék egymással. Kívánatos lenne ezeknek a tapasztalatoknak a gyűjtése, rendszerezése és elemzése, valamint folyamatos közzététele.

- Tartsa fenn a Védnökség továbbra is a magyar nyelv oktatásának, a pedagógiai, didaktikai és kulturális továbbképzésének eddigi eredményes formáit, és az újonnan jelentkező igényeknek megfelelően bővítse őket. Gondoskodjék arról, hogy az ezek keretében folyó munka korszerűsödjék.

Teremtsen lehetőséget az ének-zenei együttesek vezetőinek nyári továbbképzésére.

- A konferencia javasolja a szórványmagyarságban működő magyar iskoláknak, egyesületeknek, hogy — ahol erre mód van — maguk is teremtsenek lehetőségeket a továbbképzésre. Ezeket a kezdeményezéseket a Védnökség karolja fel és — amennyiben szükséges — hazai szakemberek kiküldésével segítse.
- A tapasztalatok szerint az elmúlt években egyre inkább előtérbe került a magyarnak mint második nyelvnek a tanítása. Ennek tárgyi-személyi feltételei lényegében kialakultak. Egyre nagyobb lesz azonban azoknak a magyar származású fiataloknak a száma, akik magyarul nem tudnak. Ezért a konferencia javasolja, hogy mielőbb készüljenek el végleges formában a pedagógiai munkabizottságban megvitatott újabb tankönyvek.
- A konferencia résztvevői fontosnak tartják, hogy tovább szélesedjenek, erősödjenek, és váljanak zökkenőmentesebbé az irodalmi, művészeti és tudományos kapcsolatok. A Védnökség a különböző magyarországi fórumokon — a maga lehetőségei szerint — segítse ennek megvalósítását.
- Javasolja a konferencia a Védnökségnek: szorgalmazza egy, a magyar Látóhatárhoz hasonló jellegű tallózó folyóirat megindítását, amely segítené a határainkon kívüli magyar irodalom jobb megismerését.
- A Védnökség — a maga lehetőségei szerint — támogassa továbbra is a külföldön folyó felsőfokú magyaroktatást, tudományos kutató munkát.
- A magyar irodalom és a magyar történelem ismerete meghatározó módon járulhat hozzá a szórványmagyarságban élő fiatalok magyarságtudatának kialakításához és megerősítéséhez. Ezért a Védnökség segítse továbbra is az ezt a célt szolgáló különböző irodalmi és történelmi kiadványok, oktatási segédanyagok elkészítését és megjelentetését.
- Az utóbbi három Anyanyelvi Konferencia munkájában részt vettek a Magyarországgal szomszédos szocialista államok nagy többségéből magyar nyelvoktatók, a magyar kulturális élet szakemberei. Jelenlétük és közreműködésük hathatósan segítette a mozgalom szakmai feladatainak kialakítását. Kívánatos, hogy ez a jövőben szélesedjék és rendszeresebbé váljék az anyanyelvi mozgalom különböző szakterületein is.
- A konferencia kéri az anyanyelvi mozgalom különböző területein működő szakembereket, hogy szakmai-módszertani tapasztalataikról rendszeresen számoljanak be a Nyelvünk és Kultúránkban. Ez érdemben segítheti a folyóirat szerkesztését, emelheti színvonalát. A tapasztalat átadása pedig támogathatja a hasonló területeken tevékenykedő szakemberek munkáját.
- A konferencia megbízza a Védnökséget, hogy — az eddigihez hasonlóan — biztosítsa megfelelő formában a konferencia előadásainak

megjelentetését. Tegyen meg mindent az elfogadott javaslatok megvalósítására, készítse elő, és megfelelő időpontban. — lehetőleg 1989-ben — hívja össze a VI. Anyanyelvi Konferenciát.

A konferencia résztvevői teljes mértékben átérzik a szórványmagyarság körében folyó magyar nyelvi és kulturális nevelés terén rájuk háruló feladatok fontosságát. Ezért megvalósításukat nem csupán a Védnökségtől várják, hanem személy szerint maguk is teljes felelősséggel vállalják, hogy részt vesznek a közösen kijelölt nemes feladatok elvégzésében. És ebben számítanak a magyar családok megértésére, közreműködő segítségére.

A magyar nyelv megtartása, a magyar kultúra ápolása, terjesztése, a magyarságtudat ébren tartása és erősítése közös ügye minden magyarnak. Ezért a konferencia résztvevői — az előző anyanyelvi konferenciák szellemében — kérik a magyar nyelv és a magyar kultúra megőrzésének, ápolásának és terjesztésének minden hívét, tanácsaikkal, mindennapos önzetlen tevékenységükkel járuljanak hozzá ahhoz, hogy az anyanyelvi mozgalom nemes és tiszta céljai időben és eredményesen megvalósulhassanak.

Veszprém, 1985. augusztus 9.

Az V. Anyanyelvi Konferencia résztvevői

Az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének névsora

Elnök:

LŐRINCZE LAJOS az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos tanácsadója, c. egyetemi tanár

Titkár:

BARTOS GYÖRGY az MVSZ munkatársa

A Védnökség tagjai:

Amerikai Egyesült Államok:

ÉLTETŐ LAJOS egyetemi tanár
FEKETE PÁL a Magyar Öregdiák Szövetség elnöke
HARASZTI SÁNDOR orvos, baptista lelkész
NAGY KÁROLY egyetemi tanár
SINOR DÉNES egyetemi tanár

Anglia:

CZIGÁNY LÓRÁNT egyetemi tanár
NÉMETH ERZSÉBET a Manchesteri Kossuth Klub titkára
ROMHÁNYI LÁSZLÓ az Angliai Magyar Egyesületek Koordináló Bizottságának elnöke

Ausztria:

GALAMBOS FERENC római katolikus lelkész
MOÓR JÁNOS a Burgenlandi Magyar Kultúr-egyesület elnöke